

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในทศวรรษหน้า

เอกสารเผยแพร่หมายเลข 012

ท้องถิ่นก้าวไกล ชาวไทยมีสุข

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น นับเป็นพื้นฐานที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการปกครองท้องถิ่น จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภายในท้องถิ่นของตนเองได้อย่างทั่วถึง สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด

การบริหารราชการแผ่นดิน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

1. ราชการบริหารส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม
2. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ
3. ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่ อบจ. เทศบาล อบต. กทม. และ เมืองพัทยา

หลักการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นในปัจจุบันมีความแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ ความเจริญ จำนวนประชากร และพื้นที่รับผิดชอบ แต่โดยรวมแล้วการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย ความเป็นอิสระภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย เป็นองค์กรนิติบุคคล มีสิทธิในการปกครองตนเองโดยอยู่ภายใต้กฎหมาย และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกผู้บริหารท้องถิ่น

องค์ประกอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. มีสถานะตามกฎหมาย และเป็นองค์กรนิติบุคคล
2. มีพื้นที่รับผิดชอบ มีการกระจายอำนาจหน้าที่บริหารและงบประมาณบริหารของตนเอง
3. มีการเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารท้องถิ่น
4. มีอิสระในการปกครองตนเองภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย
5. มีการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความมั่นคงของรัฐ

วิวัฒนาการการปกครองท้องถิ่นไทย

ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ.2440 - 2475)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพฯ(พ.ศ. 2440) ต่อมาในปี พ.ศ.2449 ได้มีการจัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอม ขึ้นเป็นสุขาภิบาลแห่งแรกของส่วนภูมิภาค และทยอยจัดตั้งสุขาภิบาลตามภูมิภาคต่างๆ ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดตั้งคูตลิตธานี เป็นเมืองทดลองการปกครองท้องถิ่น และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์จัดการปกครองท้องถิ่นในแบบเทศบาลขึ้นเป็นครั้งแรก แต่เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ขึ้นเสียก่อน แนวคิดการจัดตั้งเทศบาลจึงถูกยกเลิกไป

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ.2475 - 2539)

ช่วง พ.ศ.2475-2495 มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้น 3 ประเภท คือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และยกฐานะสุขาภิบาล 35 แห่งขึ้นเป็นเทศบาล โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจอิสระในการบริหารท้องถิ่นตามกฎหมาย การบริหารเทศบาลประกอบด้วย สภาเทศบาล คณะเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้ง และนายกเทศมนตรีมาจากสมาชิกสภาเทศบาล

ช่วง พ.ศ.2495-2499 สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีการนำระบบสุขาภิบาลมาใช้ใหม่ โดยแต่งตั้ง ข้าราชการประจำเป็นผู้บริหารสุขาภิบาล มีนายอำเภอเป็นประธานสุขาภิบาล ปลัดอำเภอเป็นปลัดสุขาภิบาล และมีคณะกรรมการสุขาภิบาลที่ประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาบริหารงานสุขาภิบาล ในปี พ.ศ.2498 มีการริเริ่มจัดตั้ง องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เพื่อดูแลการปกครองท้องถิ่นพื้นที่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล โดยที่ อบจ.มีสมาชิกสภาจังหวัดทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ ส่วนฝ่ายบริหารมีผู้ว่าราชการจังหวัดดำรงตำแหน่งนายก อบจ.โดยตำแหน่ง และใน พ.ศ.2499 จึงมีการจัดตั้งองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ขึ้น และใน พ.ศ.2509 สมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ได้มีการยุบ อบต. และจัดตั้งคณะกรรมการตำบลขึ้นแทน

ช่วง พ.ศ.2535-2539 รัฐบาลได้กำหนดให้ นายก อบจ. มาจากการเลือกตั้ง และออก พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 จากนั้น ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 มีการกำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญว่า รัฐต้องให้ความสำคัญแก่ท้องถิ่นในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ และกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรง หรือมาจากสภาท้องถิ่น

นอกจากนี้ มีการประกาศ พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 โดยกำหนดแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้ส่วนราชการถ่ายโอนภารกิจให้ อบท. จำนวน 245 ภารกิจ มีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2543 และปี พ.ศ.2546 มีการกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ นายก อบจ. ,นายกเทศมนตรี และนายก อบต. ต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรง

ที่มาแหล่งข้อมูล : สาระสำคัญจากการบรรยายของนายสมพร ใช้นางยาง อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในหลักสูตรนักปกครองระดับสูง เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2550 ณ วิทยาลัยมหาดไทย หัวข้อ บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทศวรรษหน้า

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในทศวรรษหน้า

เอกสารเผยแพร่หมายเลข 012

ท้องถิ่นก้าวไกล ชาวไทยมีสุข

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทศวรรษหน้า

1. บทบาทในการบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่

การบริหารงานตามหลักบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสาธารณะตามมาตรฐานของทางราชการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรม สร้างเกณฑ์ชี้วัดการปฏิบัติ ตามภารกิจขั้นพื้นฐาน และส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม

2. บทบาทในด้านระบบการเงินการคลัง

การพัฒนาาระบบการจัดเก็บรายได้ให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส มีระบบตรวจสอบ ภายในที่มีประสิทธิภาพ จัดทำระบบบัญชีด้วยคอมพิวเตอร์ สามารถเชื่อมโยงกับส่วนกลาง เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงบประมาณทุกชั้นตอน

3. บทบาทในด้านการพัฒนาบุคลากร

การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ เพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างจิตสำนึก การให้บริการประชาชน และบริหารงานบุคคลด้วยระบบคุณธรรม

4. บทบาทในด้านประชาชน

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้กับประชาชน ส่งเสริมความรักสามัคคีให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น สร้างเสริมจิตสำนึกประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข โดยยึดหลักธรรมาธิปไตย

รูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2550)

1. รูปแบบทั่วไป

- 1) อบจ. 75 แห่ง
- 2) เทศบาล 1,182 แห่ง
- 3) อบต. 6,594 แห่ง

2. รูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร

และเมืองพัทยา อยางละ 1 แห่ง

รวมทั้งสิ้น 7,853 แห่ง

บทบาทของ สด. ในการส่งเสริมบทบาทของ อปท.

1. ด้านกฎหมาย

1.1 การเพิ่มบทบัญญัติในด้านคุณธรรม จริยธรรมของฝ่ายการเมืองไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ.2550

1.2 การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิเช่น

- 1) ร่างประมวลกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมกฎหมายจัดตั้ง อบจ. เทศบาล และ อบต. ให้อยู่ในฉบับเดียวกัน และการสร้างแรงจูงใจให้ อปท. ขนาดเล็ก สามารถพัฒนาไปสู่ อปท. ขนาดที่ใหญ่กว่าได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว
- 2) ร่าง พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มุ่งเน้นให้ส่วนราชการจัดทำแผนถ่ายโอนภารกิจ และ อปท. ทำแผนรับโอนให้มีความสอดคล้องกัน
- 3) ร่าง พ.ร.บ. ระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น กำหนดให้เมืองค์กรบริหารงานบุคคล 3 ระดับ ได้แก่ ระดับนโยบายและกำหนดมาตรฐาน ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น (ยุบ ก.อบจ. ก.ท. ก.อบต.) โดยให้มีคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) ทำหน้าที่ กำหนดนโยบายและบริหารงานบุคคลท้องถิ่นเพียงองค์กรเดียว เพื่อความเป็นมาตรฐานเดียวกัน

โครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สภาท้องถิ่น

มาจากการเลือกตั้ง
-อบจ. มีสมาชิก 24-42 คน
-เทศบาล มีสมาชิก 12-24 คน
-อบต.(หมู่บ้านละ 2 คน)
-เมืองพัทยา 24 คน
-กทม. มี ส.ก. 1 คน
ต่อประชากร 1 แสนคน

คณะผู้บริหารท้องถิ่น

การคัดเลือกคณะผู้บริหารท้องถิ่น สามารถกระทำได้ 2 วิธี ได้แก่ การแต่งตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่น จากสภาท้องถิ่น และการเลือกตั้ง โดยตรงจากประชาชน

2. ด้านภารกิจ

- 2.1 การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของ อปท.การจัดประกวด อปท. ดีเด่น
- 2.2 ประสานขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการช่วยเหลือ อปท. ในกรณีเร่งด่วน
- 2.3 การเตรียมความพร้อมให้กับ อปท. ในการถ่ายโอนภารกิจ

3. ด้านการพัฒนาารูปแบบ เปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลตำบลเป็นเทศบาลเมือง และเทศบาลเมืองเป็นเทศบาลนคร

4. ด้านการเงินการคลัง ส่งเสริมให้ อปท. มีการวางระบบบริหารงบประมาณ มาตรฐานการตรวจสอบภายใน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในระบบบัญชีท้องถิ่น และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง ป้องกันแก้ไขปัญหา การทุจริตคอรัปชั่น

5. ด้านบุคลากร ส่งเสริมสนับสนุนการฝึกอบรมให้กับบุคลากรท้องถิ่นที่ผ่านมา จำนวนกว่า 1.5 แสนคน และรวมมือทางการศึกษากับมหาวิทยาลัยขอนแก่น สร้างหลักสูตรปริญญาตรี และปริญญาโท สาขาการปกครองท้องถิ่น เพื่อพัฒนาบุคลากร วิศวกรรับการเจริญเติบโตของระบบการปกครองท้องถิ่นในอนาคตต่อไป